

модель співпраці та дозволить сформувати в учнів необхідні компетентності для їх соціалізації у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Краше разом. Що таке педагогіка партнерства і навіщо вона в НУШ. Нова українська школа: веб-сайт. URL: <https://nus.org.ua/articles/pedagogika-partnerstva-shho-tse-take-ta-yak-zrozumity-chy-vona-ye-u-shkoli/> (дата звернення: 30.11.2019).
2. Нова українська школа: poradnik dla vchytela / Під ред. Н. М. Бібік. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 207 с.
3. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/NEW-SCHOOL.pdf> (дата звернення: 04.04.2020).

Єргідзей К.В.

*начальник науково-дослідної лабораторії,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського*

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ВІЙСЬКОВОГО ПРОФІЛЮ В УКРАЇНІ

Освіта з військово-фізичною підготовкою в усіх провідних країнах світу – це складова корпоративної системи допрофесійної підготовки військових фахівців, призначення яких – виконання завдань, зумовлених специфікою функціонування збройних сил і потребою їх застосування в конкретних умовах. При цьому доцільним є врахування чинних базових критеріальних вимог до освіти з військово-фізичною підготовкою: державі потрібні висококваліфіковані фахівці, здатні керувати військами в бою, навчанням, вихованням, розвитком, психологічною підготовкою особового складу в мирний і воєнний час; створювати, експлуатувати й застосовувати найскладніші системи озброєння та військової техніки; супроводжувати та здійснювати фундаментальні, прикладні дослідження; організовувати, проводити й контролювати дослідно-конструкторські роботи з випереджувального створення нових поколінь озброєння, військової та спеціальної техніки; ефективно діяти під час

виконання завдань, які виникають у процесі здійснення міжнародних антитерористичних і миротворчих операцій, участі в ліквідації локальних воєнних конфліктів [6].

Після проголошення незалежності в Україні постала необхідність оновлення вітчизняної системи військової освіти, яка б забезпечила безперервну підготовку фахівців для Збройних Сил України на різних освітніх ланках, відповідає світовим стандартам, розвивалась у напрямі демократизації та відкритості завдяки інтеграції в загальну систему освіти.

В історії розвитку закладів військового спрямування незалежної України можна виокремити три етапи: перший (24.08.1991–13.06.1996 рр.) – підготовча робота щодо створення перших ліцеїв військового спрямування, початковий період їх діяльності; другий (14.06.1996–11.05.1999 рр.) – передача всіх ліцеїв, крім Київського, у підпорядкування обласних державних адміністрацій та їх подальший розвиток; третій (12.05.1999 – і по сьогодні) – розбудова мережі ліцеїв військового спрямування [3].

Підготовча робота зі створення власної підсистеми початкової військової освіти проводилась у межах усієї військової освіти й офіційно розпочалася в жовтні 1991 року з організації та проведення за дорученням міністра оборони України генерал-майора авіації К. Морозова кількох нарад з метою розроблення підходів до реформування системи військової освіти. До цього вже з серпня в середовищі військових фахівців з ініціативи начальника навчального відділу Київського вищого танкового інженерного училища Ю. Прокоф'єва відбувалось активне обговорення на громадських засадах проблеми реформування військової освіти. Наслідком цих нарад стало створення спеціальної комісії з представників Міністерства оборони, військових навчальних закладів та науковців для розробки Концепції системи військової освіти та науки України.

Отже, результатом підготовчої роботи зі створення початкової ланки військової освіти в Україні стало прийняття рішення про затвердження Концепції системи військової освіти України (Концепція) [2].

Реально процес створення ліцеїв військового спрямування співпадає з виходом Постанови Кабінету Міністрів від 19 серпня 1992 року № 490 «Про реформу системи військової освіти», яка визначила правові засади для реалізації Концепції й у питанні допрофесійної військової підготовки передбачала створення мережі військових ліцеїв «з метою

якісної підготовки кандидатів для вступу до військових навчальних закладів, надання державної допомоги у вихованні дітей-сиріт, дітей із багатодітних сімей, а також дітей учасників бойових дій і учасників ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи» [5].

У 1993 році затверджуються Правила прийому у військові ліцеї та ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою. Кандидати для вступу мали скласти вступні випробування з української мови (диктант), математики (письмово), іноземної мови (письмово), показати високий рівень фізичної підготовки (виконати нормативи з підтягування та бігу на 60 м і 1500 м), пройти професійно-психологічний відбір та остаточний медичний огляд.

Як результат, станом на 1996 рік в Україні було відкрито 6 ліцеїв: два військових (Київський та Львівський) та чотири з посиленою військово-фізичною підготовкою (Донецький, Криворізький, Луганський, Чернігівський), які згідно Закону України «Про освіту», наказу Міністра оборони «Про акредитацію військово-навчальних закладів Міністерства оборони України» та «Типового положення про атестацію середніх загальноосвітніх, позашкільних, дошкільних закладів освіти і закладів освіти для громадян, що потребують соціальної допомоги та реабілітації» пройшли перевірку й отримали від Головного управління акредитації Міністерства освіти України ліцензії на здійснення освітньої діяльності [4].

Нова Концепція військової освіти затверджується Постановою Кабінету Міністрів України 15 грудня 1997 року [1]. Одне з головних її завдань – забезпечення якості підготовки майбутніх військових фахівців відповідно до сучасних вимог й формування та забезпечення високих моральних якостей громадянина України – захисника Вітчизни.

У Концепції зазначалося: «Військова освіта являє собою ступеневу систему безперервного навчання військових фахівців від початкової військової підготовки молоді до навчання офіцерів оперативно-стратегічного рівня» [1, с. 114]. Відтак, початкова військова підготовка молоді визначається як перша сходинка на шляху до набуття військової освіти, яка мала здійснюватися у формі допризовної підготовки на базі військових ліцеях і ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою.

На даний час в Україні діють 16 закладів середньої спеціалізованої освіти з військовим профілем, з них підпорядковані Міністерству оборони України – 1 (Київський військовий ліцей імені Івана Богуна),

підпорядковані відповідним обласним радам депутатів – 13 (ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Патріот», місто Есхар, Харківська область, Запорізький ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою «Захисник», місто Запоріжжя, Кам'янець-Подільський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою, місто Кам'янець-Подільський, Коропецький обласний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою, смт. Коропець, Тернопільської області, Криворізький ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою, місто Кременчуг, Криворізький ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою, місто Кривий Ріг, Луганський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Молодої Гвардії, місто Кремінна, Львівський державний ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою, місто Львів, Одеський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою, місто Одеса, Острозький ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою, місто Острог, Прикарпатський військово-спортивний ліцей-інтернат, смт. Богородчани, Івано-Франківської області, Чернігівський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою, місто Чернігів, Глухівський ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою, місто Глухів), підпорядковані Міністерству освіти і науки України – 2 (Державна гімназія-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус», місто Харків, Державний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус» імені І.Г. Харитоненка, місто Суми). Військові ліцеї в Україні були створені для патріотичного, інтелектуального, фізичного, морального і культурного розвитку учнів, їх адаптації до життя в суспільстві, створення основи для підготовки неповнолітніх громадян до служіння Батьківщині на цивільному і військовому терені.

Термін навчання вихованців в середніх загальноосвітніх навчально-виховних закладах з військовим профілем складає два роки. До основних завдань військових ліцеїв належить забезпечення реалізації права юнаків на здобуття повної загальної середньої освіти, створення умов для здобуття вихованцями ліцеїв освіти в межах обсягу, визначеного державним стандартом загальної середньої освіти; забезпечення поглибленої допрофесійної підготовки військового спрямування, можливості здобуття ліцеїстами первинних військових знань та навичок, необхідних для подальшого їх вступу і навчання у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладах

вищої освіти; підготовка ліцеїстів морально і фізично здоровими, загартованими, спроможними долати можливі труднощі військової служби.

За весь період незалежності України військові ліцеї випустили більше ста тисяч вихованців. Серед них є герої України, офіцери, які дослужили до військового звання – генерал, заступники командирів повітряно-десантних дивізій, окремих механізованих бригад, доктори науки, військові журналісти, заслужені юристи, фінансисти України, офіцери учасники антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил та офіцери, які полягли захищаючи свою країну під час російсько-української війни починаючи з 2014 року.

Підсумовуючи вищевикладене, можна відзначити, що кожен етап розвитку зазначених закладів розпочинався прийняттям регулюючого нормативно-правового документу, який визначав особливості організації діяльності закладу.

Список використаних джерел:

1. Концепція військової освіти в Україні. Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 15 грудня 1997 р. № 1410, № 3. Серія 1. 1998. С. 113–120.
2. Концепція системи військової освіти в Збройних Силах України. МОУ, 1992. 30 с.
3. Нещадим М. І. Військова освіта в Україні: історія, теорія, методологія, практика. Монографія. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2003. 852 с.
4. Поляничко А. О. Генеза становлення та розвитку ліцеїв військового спрямування в Україні. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 4(38). С. 278–286.
5. Про затвердження Положення про ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 квітня 1999 р. № 717. Київ, 1999. 14 с.
6. Толок І. В. Підготовка військових фахівців з вищою освітою: інноваційні підходи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал*. № 6(32). Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. С. 259–269.